

Burgercollectieven

Samen sta je sterker

Hoogleraar Sociale en Economische Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht Tine de Moor is sinds september betrokken bij DuurzaamDoor, vanwege haar onderzoek naar burgercollectieven en andere instituties voor collectieve actie. DuurzaamDoor is het kennisprogramma waarmee Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) een groene, duurzame economie wil bereiken. 'Het programma heeft behoefte aan analyse, synthese en beleidsaanbevelingen,' vertelt De Moor. 'Er zijn heel veel burgercollectieven en collectieve initiatieven. Ik vind het knap hoe DuurzaamDoor met deze initiatieven omgaat en dat ingezien wordt dat de maatschappelijke actoren elkaar moeten zien te vinden.'

**'De burger is
mondig geworden
en neemt zelf het
initiatief'**

DuurzaamDoor sluit goed aan op de maatschappelijke ontwikkelingen. Enerzijds trekt de overheid zich terug, anderzijds wil de burger (weer) meer zelf doen. De Moor: 'In Nederland zijn al langer coöperaties opgericht, in 2005 was er sprake van een ware *boom*. Het is belangrijk om op te merken dat die groei er al vóór de crisis was, want daaruit blijkt dat het een trend is die door andere dan financiële factoren is gestimuleerd. Al die collectieve initiatieven vormen een *wake up call* voor de overheid, ze geven aan dat er bij de burgers een wens is tot systeemverandering. DuurzaamDoor heeft goed begrepen dat de overheid een rol hierbij moet blijven spelen, maar wel een andere rol dan vroeger.' De burger is mondig geworden en neemt zelf het initiatief. Overheidsbeleid in de vorm van *one size fits all* werkt niet goed meer, er is lokaal beleid nodig dat rekening houdt met de lokale identiteit. 'Er zijn verschillen tussen Amsterdam en Groningen, tussen stad en platteland. Die verschillen hoeven geen belemmering voor beleid te zijn, maar je kunt als overheid alleen niet langer *top down* beleid voeren, je moet rekening houden met die verschillen.'

Collectieve actie

Burgers reageren op marktfalen, zeker in krimpgebieden. Ze nemen zelf het heft in handen, waardoor lokale dynamiek en eigenheid weer naar voren komen. De overheid moet daarop aansluiten en een andere rol aannemen, maar dat wil niet zeggen dat ze overbodig is. 'Dat zie je aan een programma als DuurzaamDoor waarin veel ruimte wordt gelaten aan lokale initiatieven. RVO ondersteunt veel van die initiatieven, die vaak vorm krijgen in coöperaties. Zonder die steun komen de burgers er vaak ook wel uit, maar als ze met behulp van RVO erin slagen netwerken te vormen, zijn de initiatieven beter zichtbaar, hebben ze als organisatie grotere overlevingskansen. Ook draagt het bij tot het 'robuuster' maken van het burgercollectief als alternatief *governance model*.'

DuurzaamDoor

Tine de Moor: 'Overheidsbeleid in de vorm van *one size fits all* werkt niet goed meer, er is lokaal beleid nodig dat rekening houdt met de lokale identiteit'

De Moor, die onderzoek doet naar gilden en andere vormen van economische samenwerking, legt uit hoe dat werkt. 'Als je naar de geschiedenis kijkt zie je in het verleden ook veel collectieve initiatieven, zoals in de Middeleeuwen de vorming van gilden die lange tijd het economische en sociale leven reguleerden. Eind achttiende en begin negentiende eeuw kwam daar een eind aan en ontstond er een *top down*-benadering vanuit de overheid, die met wetgeving het private handelen, het individu en de concurrentie ruim baan gaf. Als reactie op dat liberale denken zag je begin twintigste eeuw weer een golf van coöperaties en collectieve actie ontstaan, waar onder meer de Rabobank uit is voortgekomen. We lijken nu in de derde golf van collectieve actie te zitten. Kennelijk is het een vorm van handelen waar steeds behoefte aan is. Niet alleen in Nederland trouwens, je ziet nu in Vlaanderen dezelfde evolutie. Elders in Europa, zoals in Duitsland, is het ook al langer aan de gang.'

Legitimiteit

Maar het feit dat coöperaties en andere vormen van burgersamenwerking ontstaan wil niet zeggen dat ze op langere termijn levenskrachtig genoeg zijn. Om de initiatieven staande te houden is behalve veerkracht ook zichtbaarheid nodig in netwerken, immers:

samen sta je sterker. 'Daarom is het zo belangrijk wat RVO met DuurzaamDoor doet,' legt De Moor uit. 'Het programma helpt deze collectieven om zichzelf staande te houden tegen de overheid door ze sterker te maken in netwerken. Individualiteit leidt tot een zekere kwetsbaarheid, zeker in de onzekere tijden van nu waarin we niet weten hoe de overheid zich zal ontwikkelen. DuurzaamDoor helpt de burgers om te kunnen blijven doen wat ze doen.'

Ze vindt het programma om nog een andere reden belangrijk. 'Het is mooi omdat het de Nederlandse burgers vertrouwen in de overheid biedt. De overheid geeft legitimiteit en erkenning aan de mensen die initiatieven nemen in de vorm van allerlei evenementen.' Het zou het mooiste zijn als DuurzaamDoor niet meer nodig is doordat alles wat er nu in de maatschappij borrelt doorwerkt naar het beleid. Dat is iets om de komende jaren naar te streven. 'Eigenlijk zouden de initiatieven moeten uitmonden in concrete beleidsvoornemens die DuurzaamDoor uiteindelijk overbodig maken. Alle initiatieven hebben een aanjagend effect, de overheid moet er een natuurlijke partner van worden. Dat zou de maatschappelijke opdracht moeten zijn,' vindt De Moor. ■

Meer informatie: www.duurzaamdoor.nl.